

**Кривобок Павло Вікторович**  
*аспірант*  
*Національного університету харчових технологій*  
**Кривобок Павел Викторович**  
*аспирант*  
*Национального университета пищевых технологий*  
**Kryvobok Pavlo**  
*Postgraduate Student of the*  
*National University of Food Technologies*

DOI: 10.25313/2520-2294-2018-5-3769

**ПІДХОДИ ДО КЛАСИФІКАЦІЇ  
СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНИХ ПІДПРИЄМСТВ**

**ПОДХОДЫ К КЛАССИФИКАЦИИ  
СОЦИАЛЬНО-ОРИЕНТИРОВАННЫХ ПРЕДПРИЯТИЙ**

**APPROACHES TO THE CLASSIFICATION  
OF SOCIAL-ORIENTED ENTERPRISES**

**Анотація.** Соціально-орієнтоване підприємство – це нова модель підприємництва, основною ціллю якої є створення соціального ефекту завдяки веденню ефективної підприємницької діяльності. В статті розглядаються підходи до класифікації соціального підприємництва, які використовуються в світі. Всі соціальні підприємства можна умовно розділити на ті, що надають соціальні послуги населенню, та ті, які працевлаштовують соціально вразливі групи населення. Також підприємства поділяються на самоокупні, частково самоокупні та прибуткові, що залежить від рівня прибутковості діяльності суб'єктів господарювання та розмірів створюваного соціального ефекту. Окремо приділяється увага класифікації соціальних підприємств, яка використовується в Каталозі соціальних підприємств України.

Відповідно до особливостей моделі соціально-орієнтованого підприємництва та існуючих класифікацій соціальних підприємств, розглядається власна класифікація запропонованої моделі підприємництва. Вона поділяється на: класифікація за соціальною спрямованістю та класифікація за економічною спрямованістю. Так, перша класифікація будується на основі наступних критеріїв: участь населення в створенні підприємства, способи компенсації вкладень населення в створення підприємства, способи створення соціального ефекту, питома вага працевлаштованого місцевого населення, розподіл прибутків. Класифікація за економічною спрямованістю розглядає соціально-орієнтовані підприємства згідно економічних особливостей ведення господарської діяльності.

Використовуючи класифікацію за соціальною спрямованістю, пропонується розділити підприємства за відповідністю їх моделі соціально-орієнтованого підприємництва. Так, до найвищого рівня відносять соціально-орієнтовані підприємства, які створюються тільки місцевим населенням за рахунок їхніх вкладів, які потім для них компенсуються; соціальний ефект створюється через місцевий бюджет, куди спрямовується весь прибуток підприємства; на підприємстві працюють лише місцеві жителі.

**Ключові слова:** класифікація соціальних підприємств, соціально-орієнтоване підприємництво, соціальний ефект.

**Аннотация.** Социально-ориентированное предприятие – это новая модель предпринимательства, основной целью которой является создание социального эффекта благодаря ведению эффективной предпринимательской деятельности. В статье рассматриваются подходы к классификации социального предпринимательства, которые используются в мире. Все социальные предприятия можно условно разделить на те, которые предоставляют социальные услуги населению, и те, которые трудоустраивают социально уязвимые группы населения. Также предприятия делятся на самоокупающиеся, частично самоокупающиеся и прибыльные, зависит от уровня доходности деятельности субъектов хозяй-

створення і розмірів створюваного соціального ефекта. Особливо звертається увага на класифікації соціальних підприємств, яка використовується в Каталозі соціальних підприємств України.

Відповідно до особливостей моделі соціально-орієнтованого підприємництва і існуючих класифікацій соціальних підприємств, розглядається власна класифікація запропонованої моделі підприємництва. Вона ділиться на: класифікація за соціальною спрямованістю і класифікація за економічною спрямованістю. Так, перша класифікація будується на основі наступних критеріїв: участь населення в створенні підприємства, способи компенсації вкладень населення в створення підприємства, способи створення соціального ефекта, ваговий внесок працюючого місцевого населення, розподіл доходів. Класифікація за економічною спрямованістю розглядає соціально-орієнтовані підприємства згідно економічних особливостей ведення господарської діяльності.

Використовуючи класифікацію за соціальною спрямованістю, пропонується розділити підприємства за відповідністю їх моделі соціально-орієнтованого підприємництва. Так, до найвищого рівня відносять соціально-орієнтовані підприємства, створюються тільки місцевим населенням за рахунок їх вкладень, які потім для них компенсуються; соціальний ефект створюється за місцевий бюджет, куди направляється вся прибуток підприємства; на підприємстві працюють тільки місцеві жителі.

**Ключові слова:** класифікація соціальних підприємств, соціально-орієнтоване підприємництво, соціальний ефект.

**Summary.** Social-oriented enterprise is a new model of entrepreneurship, the main purpose of which is to create a social effect through conducting effective business activities. The article deals with approaches to the classification of social entrepreneurship that are used in the world. All social enterprises can be divided into those that provide social services to the population, and those who employ socially vulnerable groups of the population. Also, enterprises are divided into self-financing, partly self-financing and profitable, depending on the level of profitability of business entities and the size of the social effect created. Special attention is paid to the classification of social enterprises, which is used in the Catalog of social enterprises of Ukraine.

According to the features of the model of social-oriented entrepreneurship and existing classifications of social enterprises, the own classification of the proposed model of entrepreneurship is considered. It is divided into: the classification by social orientation and classification by economic orientation. Thus, the first classification is based on the following criteria: participation of the population in the creation of an enterprise, ways of compensating for the investments of the population in the creation of an enterprise, ways of creating a social effect, the proportion of the local population employed, distribution of profits. The classification according to the economic orientation considers socially oriented enterprises in accordance with economic features of economic activity.

Using the classification for social orientation, it is proposed to divide enterprises according to their model of social-oriented entrepreneurship. Thus, socially oriented enterprises, which are created only by the local population at the expense of their deposits, which are then compensated for them, are the highest; the social effect is created through the local budget, where all profit of the enterprise is directed; only locals work at the enterprise.

**Key words:** the classification of social enterprises, social-oriented entrepreneurship, social effect.

**Постановка проблеми.** Явище соціального підприємництва є відносно новим для світової науки. Відповідно, кожен дослідник по-різному підходить до систематизації знань в цій сфері, зокрема до класифікації соціальних підприємств. Різноманітність класифікаційних ознак обумовлена низкою факторів: наявність великої кількості соціальних проблем, вирішення яких потребує нових методів ведення бізнесу; наявність нормативно-правової бази, що регулює діяльність соціальних підприємств; нечітке розмежування соціального підприємництва та благодійності, корпоративної соціальної відповідальності тощо. Ще більше питання класифікації ускладнюється, коли мова йде про якісно нові різновидності соці-

ального підприємництва. Зокрема, це стосується соціально-орієнтованих підприємств, в основі яких лежить принцип формування підприємства місцевим населенням, на якому будуть працювати місцеві жителі, а прибуток повністю або більша його частина спрямовуватиметься на потреби громади [1]. Таким чином, детальна класифікація соціально-орієнтованих підприємств сприятиме ідентифікації підприємств, які максимально відповідають сутності моделі соціально-орієнтованого підприємництва.

**Аналіз останніх досліджень та публікацій.** Питання класифікації соціальних підприємств в своїх роботах піднімали низка вітчизняних та іноземних вчених. Зокрема, К. Алтер [2], Ю. Арай [3], Марта

Ниссенс [4], Дж. Емерсон [5] та інші. Також за кількома класифікаційними ознаками описувалися вітчизняні підприємства, які увійшли до Каталогу соціальних підприємств України [6].

**Формулювання цілей статті (постановка завдання).** Дослідження існуючих підходів до класифікації соціальних підприємств та розробка власної класифікації соціально-орієнтованих підприємств, як якісно нового різновиду соціального підприємництва.

**Виклад основного матеріалу.** Значний вклад в дослідження явища соціального підприємництва зробили Г. Діз та Дж. Емерсон. Зокрема в своїх дослідженнях вони піднімають питання класифікації соціальних підприємств. Так, залежно від мети діяльності та способу розподілу прибутку вони виокремлюють такі різновиди підприємств як благодійні, комерційні та гібридні [7; 5].

До благодійних відносяться соціальні підприємства філантропічної спрямованості, метою діяльності яких є створення соціального ефекту. При цьому, джерелом фінансування таких формувань виступають спонсорські та благодійні внески, гранти, які використовуються на реалізацію певних соціальних програм.

Комерційними соціальними підприємствами виступають суб'єкти господарювання, які спеціалізуються на виготовленні товарів чи наданні послуг соціального характеру. Однак при цьому, прибуток не використовується на створення соціального ефекту, а розподіляється всередині підприємства.

Гібридними являються соціальні підприємства, метою діяльності яких є одночасно створення соціальної та економічної цінності, а отриманий прибуток використовується для реалізації соціальної місії та/або розвитку бізнесу, а отже і збільшення у майбутньому соціальних та економічних результатів. Таким чином, до соціальних підприємств в тому визначенні, яке прийняте в світовій науці та практиці, можна віднести тільки гібридні підприємства, так як їхня діяльність безпосередньо пов'язана зі створенням соціального ефекту.

На нашу думку, керуючись класифікацією Г. Діза і Дж. Емерсона, благодійні підприємства не можна вважати соціальними, тому що, по суті, вони виступають своєрідними посередниками між спонсором і споживачем; до них важко віднести поняття підприємства.

Комерційні підприємства теж не можна віднести до соціальних, тому що їхньою ціллю діяльності є отримання вигоди собі, а створення соціального ефекту виступає лише інструментом досягнення своєї мети.

Таким чином, класифікація, запропонована Г. Дізом і Дж. Емерсоном, є недосконалою, тому що не

розкриває повністю сутність соціального підприємництва, як явища, що збалансовує в собі соціальну і комерційну (економічну) складові діяльності.

Досить широко розкривається сутність соціального підприємства в класифікації, яку запропонувала Арай Ю. [3]. В ній враховуються всі можливі напрямки бізнес-одиноці в сприянні суспільного розвитку. Науковець виділяє наступні типи бізнес-моделей соціального підприємництва:

– модель «Платформа». В цій моделі підприємство виступає посередником між дрібними виробниками і покупцями. Тобто соціальний підприємець створює майданчик для обміну інформацією задля розвитку малого бізнесу, що є досить ефективним двигуном соціально-економічного розвитку суспільства;

– модель «Доступ до ринку». Дана модель є схожою на попередню, але в цьому випадку соціальне підприємство самостійно займається реалізацією продукції дрібних виробників;

– модель «Зайнятість». На нашу думку, цей тип підприємництва є найбільш відповідний сутності соціального підприємництва, хоча й не розкриває його повністю. Під даною моделлю розуміється, що соціальне підприємство займається навчанням та допомагає у працевлаштуванні вразливим групам населення. Тобто забезпечується підтримка людей з певними фізіологічними чи соціальними проблемами;

– модель «Доступ до товару та послуги». До цієї моделі відносяться, по суті, комерційні підприємства, але з чіткою соціальною спрямованістю в їхній діяльності. Суб'єкти господарювання забезпечують населення товарами та послугами за мінімальними цінами. Націнка на їхній продукт розуміє під собою лише забезпечення фінансових можливостей життєдіяльності підприємства та, можливо, отримання незначного прибутку задля розширення своєї діяльності;

– модель «Благодійність». В цій моделі товари та послуги надаються споживачам безкоштовно. Фінансування здійснюється третьою стороною (державні субсидії, благодійні внески тощо). Дана модель має чітке соціальне забарвлення, але, на нашу думку, благодійні організації не варто відносити до соціальних підприємств, тому що вони не генерують прибутки, які спрямовуються на соціальні цілі, а виступають лише посередниками.

За своїм спрямуванням ця класифікація перегукується з типологізацією соціального підприємництва, запропонованою К. Альтером [2]. Однак останній виділяє ще додаткові види соціальних підприємств. Зокрема, вчений пропонує ще такі моделі:

- модель платних послуг (fee-for-service model). Суть цієї моделі полягає в тому, що підприємство комерціалізує соціальні послуги з метою їх реалізації задля примноження свого прибутку. На нашу думку, ідеальним соціальним підприємством представників цієї моделі назвати не можна, адже створення соціального продукту виступає лише в якості інструмента. Ціллю ж діяльності суб'єкта господарювання виступає примноження прибутку, тобто комерційна вигода;
- модель фінансування послуг (service subsidization model) відноситься до соціальних підприємств, які продають товари та послуги на зовнішньому ринку, а за рахунок отриманого доходу фінансуються соціальні програми. Такий тип соціального підприємництва досить чітко відображає соціальну місію суб'єкта господарювання.

Отже, вище перераховані підходи до кваліфікації, на нашу думку, не є ідеальними, тому що більшість кваліфікаційних ознак не можна безпосередньо віднести до соціальних підприємств.

Важливою кваліфікаційною ознакою соціального підприємництва є його фінансова спроможність. Це підсилюється в першу чергу тим, що через свою безпосередню соціальну спрямованість комерційний аспект діяльності відводиться на задній план, що, при цьому, впливає на життєдіяльність суб'єкта господарювання та досягнення своїх соціальних цілей. Таким чином, за фінансовою спроможністю соціальні підприємства можна поділити на [8]:

- частково самоокупні — соціальні підприємства, які здійснюють бізнес-діяльність безпосередньо спрямовану на вирішення соціальних проблем, за результатами якої вони частково покривають свої витрати та які орієнтовані на залучення зовнішніх джерел фінансування;
- самоокупні — соціальні підприємства, доходи яких від бізнес-діяльності, безпосередньо спрямованої на вирішення соціальних проблем, покривають всі їх витрати і видатки на виробництво та реалізацію товарів, послуг, робіт;
- прибуткові — соціальні підприємства, які спрямовують чистий прибуток на реалізацію соціальних цілей.

Соціальне підприємство на різних етапах свого життя може належати до кожного з цих типів. На початковому етапі своєї діяльності існує велика ймовірність, що підприємство буде залежати від зовнішніх джерел фінансування. По мірі налагодження роботи соціальне підприємство проходить етапи самоокупності та прибутковості. Але варто зазначити, що це залежить від ефективності побудови бізнес-стратегії. При неефективному налагодження

своєї діяльності соціальне підприємство може довгий час залишатися на етапі часткової самоокупності.

Вартий уваги досвід класифікації соціальних підприємств, який закріплений на законодавчому рівні в Італії. В цій країні передбачено існування двох типів соціальних кооперативів: тих, що надають соціальні, освітні та медичні послуги населенню (група «А») та тих, які створюють можливості для працевлаштування та соціальної інтеграції вразливих верств (група «Б») [9].

Переважно підприємства групи «А» працюють з вразливими групами населення (інваліди, мало-забезпечені), дітьми, пенсіонерами. Підприємства групи «Б» зазвичай працюють в таких сферах як сільське господарство, клінінгові послуги, столярна діяльність тощо.

Таким чином, досвід Італії чітко окреслює два основних напрямки діяльності соціальних підприємств: надання соціальних та інших послуг та працевлаштування вразливих груп населення.

Для нашої держави велике практичне значення мають підходи до класифікації, які використані в Каталозі соціальних підприємств України 2016–2017 [6]. З описів соціальних підприємств, що здійснюються в Каталозі, можна виокремити класифікаційні ознаки таких суб'єктів господарювання:

- За способом досягнення соціальної мети (продаж товарів власного виробництва, продаж товарів невластного виробництва, підтримка закладів для вразливих груп населення, підтримка соціально-культурних заходів і проектів, працевлаштування вразливих груп населення);
- За способом розподілу прибутку (прибуток спрямовується на соціальні цілі, прибуток реінвестується повністю, прибуток реінвестується частково);
- За способом оцінки соціального впливу своєї діяльності (за допомогою фінансової звітності, кількістю проведених заходів, зміною індексу привабливості міста/села, кількістю завершених справ, кількістю створених робочих місць, кількістю співідейників, реакцією громади).

Підходи до класифікації соціальних підприємств, які використовуються в Каталозі, є доцільними для використання та дослідження тому, що вони відображають саме реалії українських соціальних підприємств, які по своїй суті дещо відрізняються від зарубіжних аналогів. Адже причини виникнення соціальних підприємств мають під собою соціальні, економічні, культурні та національно-традиційні основи.

На основі аналізу соціально-економічного стану України та вище вказаних класифікацій досить важливим напрямком діяльності соціального підпри-



емництва, окрім працевлаштування вразливих груп населення та надання соціальних послуг, як, наприклад, це практикується в Італії, виступає розвиток громад та зупинення занепаду населених пунктів. Саме для діяльності в даному напрямку пропонується нова модель соціального підприємництва — соціально-орієнтовані підприємства. В її сутність закладена ідея, що громада самостійно створює підприємство, на якому будуть працювати жителі даного населеного пункту, а весь або майже весь прибуток буде спрямовуватися в місцевий бюджет [1].

Як і в будь-якій іншій формі підприємництва, необхідно виокремити класифікаційні ознаки соціально-орієнтованого підприємства. По-перше, це дозволить точніше ідентифікувати соціально-орієнтовані підприємства поміж іншими суб'єктами господарювання. По-друге, відповідно до рівня соціальної самовіддачі підприємства, можна розробити тарифну сітку для оподаткування соціально-орієнтованих підприємств. Це, в свою чергу, стимулюватиме підприємства до більшої концентрації своєї діяльності на отримання соціального ефекту, щоб отримати мінімальну ставку оподаткування. Таким чином, пропонуються наступні критерії класифікації соціально-орієнтованого підприємництва (СОП) за соціальним спрямуванням (Таблиця 1).

1. За участю населення в створенні соціально-орієнтованого підприємства. Згідно цієї класифікації

розглядається три види соціально-орієнтованих підприємств: СОП, яке створюється тільки за рахунок вкладів населення; СОП, яке створюється частково за рахунок вкладів населення; населення не вкладає в створення СОП.

Ця класифікаційна ознака відображає одну з основних рис соціально-орієнтованого підприємства — участь місцевого населення в створенні суб'єкта господарювання. Відповідно передбачається компенсаційний механізм громаді за вкладені кошти, що представлено в наступній класифікаційній ознаці. Окрім цього, СОП може бути створене за рахунок місцевого бюджету або за рахунок інших джерел (наприклад, міжнародних грантів).

2. За способом компенсації вкладень місцевого населення соціально-орієнтоване підприємство може бути: СОП компенсує вкладення за рахунок знижок на придбання власної продукції (робіт, послуг); СОП компенсує вкладення за рахунок безоплатного надання своєї продукції (робіт, послуг); СОП компенсує вкладення грошовими коштами після початку функціонування підприємства; комбінований спосіб компенсування (СОП поєднує минулі три варіанти); СОП не компенсує вкладення взагалі.

3. За способом створення соціального ефекту (через бюджет населеного пункту, в який перераховуються прибутки СОП; через власний благодійний фонд; через громадські організації; на свій розсуд

Таблиця 1

Підходи класифікації СОП за соціальною складовою

№ п/п	Класифікаційна ознака	Види соціально-орієнтованих підприємств
1.	За участю населення в створенні соціально-орієнтованого підприємства	0.1. створюється тільки за рахунок вкладів населення 0.2. створюється частково за рахунок вкладів населення 0.3. населення не вкладає в створення СОП
2.	За способом компенсації вкладень місцевого населення соціально-орієнтованим підприємством	1.1. за рахунок знижок на придбання власної продукції (робіт, послуг) 1.2. за рахунок безоплатного надання своєї продукції (робіт, послуг) 1.3. за рахунок отриманого прибутку після початку функціонування підприємства 1.4. комбінований спосіб компенсування 1.5. вклади не компенсуються
3.	За способом створення соціального ефекту	2.1. через місцевий бюджет 2.2. через власний благодійний фонд 2.3. через громадські організації 2.4. в формі корпоративної соціальної відповідальності
4.	За питомою вагою працевлаштованого місцевого населення	3.1. на підприємстві працює лише місцеве населення 3.2. на підприємстві працює не тільки місцеве населення 3.3. на підприємстві взагалі немає працівників з місцевого населення
5.	За розподілом прибутку	4.1. весь прибуток іде на соціальні цілі 4.2. на соціальні цілі спрямовується лише частина прибутку 4.3. прибуток не витрачається на соціальні цілі, а соціальна складова СОП полягає лише в працевлаштуванні місцевого населення та/або його діяльність опосередковано сприяє покращенню соціально-економічного стану громади

Джерело: розроблено автором

в рамках корпоративної соціальної відповідальності).

4. За питомою вагою працевлаштованого місцевого населення (на підприємстві працює лише місцеве населення, на підприємстві працює не тільки місцеве населення, на підприємстві взагалі немає працівників з місцевого населення).

Рівень працевлаштування місцевого населення в СОП являється другою важливою рисою даної моделі підприємництва. Це пояснюється тим, що однією з цілей СОП є забезпечення сприятливого соціально-економічного благополуччя громади населеного пункту, в якому створюється і функціонує підприємство. Таким чином, збільшення зростання зайнятості місцевого населення є прерогативою СОП при працевлаштуванні.

5. За розподілом прибутку (весь прибуток іде на соціальні цілі; на соціальні цілі спрямовується лише частина прибутку; прибуток не витрачається на соціальні цілі, а соціальна складова СОП полягає лише в працевлаштуванні місцевого населення та/або його діяльність опосередковано сприяє покращенню соціально-економічного стану громади).

Спосіб розподілу прибутку являється основною характерною рисою соціально-орієнтованого підприємства, адже першочерговою метою створення СОП є розвиток населеного пункту та його громади. За допомогою розподілу прибутку і збільшення за рахунок його місцевого бюджету зростає розвиток всієї громади, а не лише окремо взятих громадян.

Варто зазначити, що використовуючи вище перераховані класифікаційні, можна сформулювати градацію підприємств за відповідністю їх моделі соціально-орієнтованого підприємництва. Наприклад, до найвищого рівня відносять соціально-орієнтовані підприємства, які створюються тільки місцевим населенням за рахунок їхніх вкладів, які потім для них компенсуються; соціальний ефект створюється через місцевий бюджет, куди спрямовується весь прибуток підприємства; на підприємстві працюють лише місцеві жителі. Таким чином, до першого рівня відносяться підприємства з найбільшою соціальною віддачею своєї діяльності. Використовуючи цю градацію, можна розробити різні ставки оподаткування прибутку підприємства. Наприклад, з СОП найвищого рівня знімається податкове зобов'язання, а підприємства найвищого рівня оподатковуються за законодавчо прийнятою ставкою.

Зважаючи на те, що соціально-орієнтоване підприємство поєднує в собі і соціальну, і комерційну складові, варто розглянути класифікацію СОП за економічним спрямуванням. Тому пропонуємо наступну класифікацію за економічним спрямуванням.

1. За окупністю діяльності (збиткові, прибуткові, дотаційні з місцевого бюджету).

В дотаційних СОП соціальна складова СОП полягає лише в працевлаштуванні місцевого населення та/або його діяльність опосередковано сприяє покращенню соціально-економічного стану громади. Тобто така ціль діяльності підприємства як збільшення місцевого бюджету за рахунок отриманого прибутку не забезпечується.

2. За розміром прибутку (малі, середні, великі) [10].

3. За спеціалізацією (торгові, промислові, сільськогосподарські, сфера послуг тощо).

Спеціалізація СОП залежить від багатьох чинників: кліматичні та географічні умови, історично-традиційне підґрунтя місцевого населення, ринки збуту тощо.

4. За кількістю кооперативних зв'язків (одно-, дво-, трьох-, багаторівневі). Суть полягає в тому, що, наприклад, ферма купує корм для корів в аграрного підприємства (однорівневий зв'язок) та реалізує молоко на переробний завод (дворівневий зв'язок). Мається на увазі, що ці підприємства є соціально-орієнтованими, тобто являючись партнерами один одного, вони підтримують функціонування один одного, що стимулює їхню діяльність, яка впливає на ріст прибутків та, відповідно, обсяг соціального ефекту.

5. За рівнем зв'язків (вертикальні, паралельні, горизонтальні, повного циклу) [11]. Мова йде про об'єднання кількох соціально-орієнтованих підприємств, що створюється з метою синергетичного росту соціального ефекту від їхньої діяльності в одному або кількох населених пунктах.

**Висновки з даного дослідження і перспективи подальших розвідок у даному напрямі.** На даний час існує багато різних підходів до класифікації соціальних підприємств. Загалом вони базуються на двох основних напрямках діяльності таких суб'єктів господарювання: працевлаштування вразливих верств населення та надання соціальних, культурних, освітніх послуг населенню. Найбільше соціальна спрямованість діяльності відображається в такому виді соціального підприємництва як соціально-орієнтовані підприємства, суть яких полягає в тому, що дане підприємство створюється і працює на благо громади. Класифікувати соціально-орієнтовані підприємства можна за двома напрямками: соціальним і комерційним. Згідно соціального спрямування можна визначити рівень відповідності підприємства своїй соціально-орієнтованій місії діяльності. Дану відповідність можна взяти за основу при розробці оподаткування СОП.

### Література

1. Кривобок П. В. Соціально-орієнтоване підприємство як модель соціально-економічного розвитку сіл України / Павло Вікторович Кривобок // *Агросвіт*. — 2015. — № 14. — С. 51–56.
2. *Social Enterprise Typology* / K. Alter. — Virtue Ventures LLC, 2007. — 133 p.
3. Паутова Т. Формы и модели социального предпринимательства [Электронный ресурс] / Татьяна Паутова. — 2016. — Режим доступа до ресурсу: <https://te-st.ru/reports/social-entrepreneurship-nn/>.
4. Marthe Nyssens (ed.) *Social Enterprise. At the Crossroads of Market, Public Policies and Civil Society*, (Routledge, 2006), p. 4–5.
5. Emerson J. *The blended value map: Tracking the Intersects and Opportunities of Economic, Social and Environmental Value Creation* / J. Emerson, S. Bonini, K. Brehm. — 2003. — 182 p.
6. Каталог соціальних підприємств України 2016–2017 рр. — Київ: Видавничий дім «Києво-Могилянська академія», 2017. — 302 с.
7. Dees, J.G. *The Meaning of «Social Entrepreneurship»* / J. Gregory Dees [Электронный ресурс] Center for the Advancement of Social Entrepreneurship (CASE). — Режим доступа до ресурсу: [http://www.caseatduke.org/documents/dees\\_sedef.pdf](http://www.caseatduke.org/documents/dees_sedef.pdf)
8. Соціальне підприємництво: від ідеї до суспільних змін. Посібник / Свинчук А. А., Корнецький А. О., Гончарова М. А., Назарук В. Я., Гусак Н. Є., Туманова А. А. — К: ТОВ «ПІДПРИЄМСТВО «ВІ ЕН ЕЙ», 2017. — 188 с.
9. Шаповал В. І. Дослідження досвіду функціонування національних моделей соціального підприємництва / Вісник Харківського національного університету ім. В. Н. Каразіна. — 2013. — № 1042. — С. 105–108.
10. *Економічна теорія: Політекономія: Підручник* / За ред. В. Д. Базилевича. — 6-те вид., перероб. і доп. — К.: Знання-Прес, 2007. — 719 с.
11. *Формування потенціалу соціально-економічних та організаційних змін: Монографія* / за заг. ред. д. е. н. І. А. Ігнатєвої, д. е. н. В. В. Микитенко. — Київ, РВПС України НАН України і КНУТД МОН України, Вид-во ПП Вишемирський В. С., 2010. — 694 с.

### References

1. Kryvobok P. V. *Sotsialno-orientovane pidprijemstvo yak model sotsialno-ekonomichnoho rozvytku sil Ukrainy* / Pavlo Viktorovych Kryvobok. // *Ahrosvit*. — 2015. — № 14. — S. 51–56.
2. *Social Enterprise Typology* / K. Alter. — Virtue Ventures LLC, 2007. — 133 p.
3. Pautova T. *Formy y modely sotsyalnoho predprynimatelstva* [Elektronnyi resurs] / Tatiana Pautova. — 2016. — Rezhym dostupu do resursu: <https://te-st.ru/reports/social-entrepreneurship-nn/>.
4. Marthe Nyssens (ed.) *Social Enterprise. At the Crossroads of Market, Public Policies and Civil Society*, (Routledge, 2006), p. 4–5.
5. Emerson J. *The blended value map: Tracking the Intersects and Opportunities of Economic, Social and Environmental Value Creation* / J. Emerson, S. Bonini, K. Brehm. — 2003. — 182 p.
6. *Kataloh sotsialnykh pidprijemstv Ukrainy 2016–2017 rr.* — Kyiv: Vydavnychiy dim «Kyievo-Mohylianska akademiia», 2017. — 302 s.
7. Dees, J.G. *The Meaning of «Social Entrepreneurship»* / J. Gregory Dees [Elektronnyi resurs] Center for the Advancement of Social Entrepreneurship (CASE). — Rezhym dostupu do resursu: [http://www.caseatduke.org/documents/dees\\_sedef.pdf](http://www.caseatduke.org/documents/dees_sedef.pdf)
8. *Sotsialne pidprijemnytstvo: vid idei do suspilnykh zmin. Posibnyk* / Svyinchuk A. A., Kornetskyi A. O., Honcharova M. A., Nazaruk V. Ia., Husak N. Ie., Tumanova A. A. — K: TOV «PIDPRYIEMSTVO «VI EN EI», 2017. — 188 s.
9. Shapoval V. I. *Doslidzhennia dosvidu funktsionuvannia natsionalnykh modelei sotsialnoho pidprijemnytstva* // *Visnyk Kharkivskoho natsionalnoho universytetu im. V. N. Karazina*. — 2013. — № 1042. — S. 105–108.
10. *Ekonomichna teoriia: Politekonomiia: Pidruchnyk/Za red. V. D. Bazylevycha*. — 6-te vyd., pererob. i dop. — K.: Znannia-Pres, 2007. — 719 s.
11. *Formuvannia potentsialu sotsialno-ekonomichnykh ta orhanizatsiinykh zmin: Monohrafiia/ za zah. red. d. e. n. I. A. Ihnatievoi, d. e. n. V. V. Mykytenko*. — Kyiv, RVPS Ukrainy NAN Ukrainy i KNU TD MON Ukrainy, Vyd-vo PP Vyshemyrskyi V. S., 2010. — 694 s.